

EUROPESE COMMISSIE
DIRECTORAAT-GENERAAL GEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID

Voedselduurzaamheid, internationale betrekkingen
“Van boer tot bord”-strategie

SAMENVATTEND VERSLAG

GEZAMENLIJKE VERGADERING VAN HET EU-PLATFORM INZAKE

VOEDSELVERLIES EN -VERSPILLING

EN VAN HET EUROPEES BURGERPANEL

DG GEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID (SANTE)

Hybride

7 november 2023

Voorzitter (1): Klaus Berend, DG SANTE.

Europese Commissie en EU-organen (9): DG SANTE, ENV, AGRI, RTD, JRC, ESTAT, EEA (Europees Milieuagentschap), Easme (Uitvoerend Agentschap voor kleine en middelgrote ondernemingen), EESC (Europees Economisch en Sociaal Comité), CvdR (Europees Comité van de Regio's).

Vertegenwoordigde lidstaten (23): AT, BE, BG, CZ, DK, EL, EE, FI, FR, DE, HU, IE, IT, LT, LU, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI, ES.

Organisaties uit de private sector (39): BEUC (Europees Bureau van Consumentenverenigingen), Boroume, Copa Cogeca (Europese koepel van land- en tuinbouworganisaties), CTC (het Clean Technology Centre van de Technische Universiteit Münster), Consorzio Bestack, DUH (Deutsche Umwelthilfe e.V.), Ecsla (Europese vereniging voor koel- en vrieshuizen), Effpa (Europese vereniging van verwerkers van afgedankt voedsel), EuroCommerce (Europese organisatie die de detail- en groothandelssector vertegenwoordigt), EuroCoop (Europese Gemeenschap van verbruikcoöperaties), Euppa (Europese vereniging van aardappelverwerkers), Europatat (Europese organisatie van aardappelhandelaars), FEBA (Europese federatie van voedselbanken), FoodCloud, FoodServiceEurope, FoodWIN (Europees innovatienetwerk rond voedselverspilling), Freshfel Europe, Eucofel (Europese vereniging voor de groenten- en fruitteelt en -handel), Azti Foundation (Fundación AZTI — AZTI Fundazioa), Hotrec (Europese horecavereniging), HUA (Harokopio-universiteit), HFBA (Hongaarse vereniging van voedselbanken), Independent Retail Europe, IFWC (International Food Waste Coalition — Internationale coalitie tegen voedselverspilling), Last Minute Market, Les Restos du Coeur, het consortium Matvett-Norsus-Nofima, Rabobank, Régal Normandie, SWF (Stop Wasting Food Movement), Too Good To Go, Venturis Horeca, WUR (Wageningen University & Research), WRAP (Waste & Resources Action Program), World Union of Wholesale Markets (WUWM), Zero Waste Scotland.

Andere publieke organisaties (5): OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling), FAO (Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties), UNEP (Milieuprogramma van de Verenigde Naties).

Waarnemers (1): Geen.

Gezamenlijke vergadering van het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling en het Europees burgerpanel

1. Welkomstwoord en inleiding tot de feedbacksessie door voorzitter Klaus Berend, directeur Voedselveiligheid, duurzaamheid en innovatie

De voorzitter opent de sessie en verwelkomt de deelnemers aan de gezamenlijke vergadering van het Europees burgerpanel en de leden van het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling. De voorzitter bedankt de leden van het Europees burgerpanel voor hun aanbevelingen ter bevordering van de strijd tegen voedselverspilling in de EU. De voorzitter verwijst naar het door de Europese Commissie goedgekeurde wetgevingsvoorstel tot vaststelling van streefdoelen voor vermindering van voedselverspilling, die de lidstaten tegen 2030 moeten halen, en de publicatie van een burgersverslag bij de effectbeoordeling bij dat voorstel. In het verslag gaf de Europese Commissie haar visie op de aanbevelingen van de burgers en gaf zij aan hoe deze haar overkoepelende werkzaamheden op het gebied van de voedselverspilling zouden ondersteunen en als richtsnoer zouden dienen om de lidstaten te helpen toekomstige doelstellingen te verwezenlijken.

2. Inleiding door de moderator

De moderator verwelkomt de deelnemers die online en in Brussel deelnemen en presenteert de agenda van de vergadering.

3. Inleidende opmerkingen van Sandra Gallina, directeur-generaal DG Gezondheid en Voedselveiligheid (videoverbinding)

In haar inleidende opmerkingen gaat **directeur-generaal** Gallina in op het wetgevingsvoorstel van de Europese Commissie en wijst zij op het belang van de aanbevelingen van burgers over de preventie van voedselverspilling in de EU. De aanbevelingen van burgers zijn verwerkt in de bindende streefdoelen van het wetgevingsvoorstel, dat, indien het wordt aangenomen, de lidstaten zal verplichten een geïntegreerde aanpak te hanteren, waarbij alle belangrijke actoren worden betrokken bij het nemen van maatregelen om voedselverspilling te voorkomen en een gedragsverandering bij de consument te ondersteunen. Zij wijst op de oproep van burgers om een eerlijke en billijke voedselvoorzieningsketen tot stand te brengen en voedselschenken in de hele EU te ondersteunen, en op het belang van monitoring van voedselverspilling en aanmoediging van exploitanten van levensmiddelenbedrijven om voedselverspilling te verminderen door middel van onder meer de gedragscode voor verantwoorde bedrijfsvoering en marketingpraktijken in de voedingssector.

4. Opmerkingen van het directoraat-generaal Communicatie

Richard Kühnel, directeur van het directoraat Representation & Communication in Member States, benadrukt dat deze gezamenlijke vergadering de Europese Commissie en de leden van het platform een belangrijke mogelijkheid biedt om burgers feedback te geven over hun aanbevelingen. Hij verklaart dat de voorbereiding van de volgende ronde van burgerpanels gaande is en deelt mee dat het platform voor burgerparticipatie binnenkort online beschikbaar zal zijn.

5. Presentatie van de aanbevelingen van het Europees burgerpanel over voedselverspilling en uitwisseling met panelleden (themagroep 1: samenwerking in de voedselwaardeketen: van boer tot bord) ([pdf](#))

Vertegenwoordigers van het Europees burgerpanel die aan themagroep 1 hebben gewerkt, presenteren de [aanbevelingen 1 tot en met 7](#), waarna van gedachten wordt gewisseld met panelleden, onder wie vertegenwoordigers van de Europese Commissie (DG Gezondheid en Voedselveiligheid — SANTE en DG Landbouw — AGRI), het Franse ministerie van Landbouw en Voedselsoevereiniteit, Copa Cogeca en FEBA.

DG SANTE bedankt de burgers voor hun aanbevelingen en roept op tot actieve betrokkenheid van alle actoren bij de preventie van voedselverspilling en tot versterking van de samenwerking in de hele voedselvoorzieningsketen. Een dergelijke geïntegreerde aanpak komt tot uiting in de verplichtingen die zijn vastgelegd in de afvalwetgeving van de EU en wordt herhaald in het wetgevingsvoorstel van de Europese Commissie tot vaststelling van doelstellingen voor de vermindering van voedselverspilling. DG SANTE maakt opmerkingen over de aanbevelingen van burgers, met name over de aanbevelingen 3, 4, 5 en 6.

De afvalwetgeving van de EU (de kaderrichtlijn afvalstoffen) verplicht lidstaten al om voedselschenken aan te moedigen en het wetgevingsvoorstel van de Europese Commissie zou deze praktijk in de hele EU verder moeten stimuleren en ondersteunen, en zo moeten bijdragen tot het beschikbaar stellen van voedseloverschotten aan mensen in nood. De Europese Commissie heeft daarnaast in het kader van het programma voor de interne markt financiële (actie)subsidies toegekend aan de Europese federatie van voedselbanken (FEBA) om de capaciteitsopbouw van de voedselbanken te ondersteunen. De Europese Commissie legt uit dat het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling en een digitaal netwerk voor hulpbronnen, de [EU-hub voor de preventie van voedselverlies en -verspilling](#), zijn opgericht om te voorzien in de behoefte om de uitwisseling van gegevens en beste praktijken te vergemakkelijken. Bovendien heeft het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Europese Commissie een evaluatiekader ontwikkeld om alle actoren te helpen de doeltreffendheid van initiatieven voor de preventie van voedselverspilling te beoordelen, met inbegrip van een calculator om de hiermee samenhangende effecten te kwantificeren. Stadsnetwerken zoals Eurocities, het Milan Urban Food Policy Pact en Iclei (Local Governments for Sustainability) beheren allerlei intercollegiale programma's die op steden gericht zijn. Wat gegevens over de niveaus van voedselverspilling betreft, zijn de lidstaten op grond van de afvalwetgeving van de EU verplicht om de voedselverspilling in elke fase van de voedselvoorziening volgens een gemeenschappelijke meetmethode te monitoren en vervolgens verslag uit te brengen aan het bureau voor de statistiek van de EU, Eurostat. Tot slot is burgerparticipatie een thema dat in de toekomst op de agenda van het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling kan worden geplaatst, zodat de leden elkaars ervaringen kunnen delen en hiervan kunnen leren.

DG AGRI bedankt de burgers ook voor hun aanbevelingen en merkt op dat de aanbevelingen 1, 2 en 7 van de burgers meer in het algemeen betrekking hebben op voedselduurzaamheid en dat het verband tussen lokale, seizoensgebonden en korte toeleveringsketens en de vermindering van voedselverspilling als zodanig nog niet is aangetoond. De aanbevelingen van de burgers weerspiegelen de algemene visie van de Europese Commissie met betrekking tot voedselduurzaamheid, waarbij alle relevante dimensies in aanmerking worden genomen. DG AGRI herinnert aan het belang van de regels voor de interne markt en het aanmoedigen van regionale programma's, territoriale maatregelen en voedselsystemen. DG AGRI meldt dat sommige lidstaten steun voor lokale markten en korte toeleveringsketens in hun nationale strategische plannen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) hebben

opgenomen, en geeft aan dat er in de strategische GLB-plannen geen operationele indicator is opgenomen die het mogelijk maakt om de inspanningen voor het terugdringen van voedselverlies en -verspilling te monitoren. DG AGRI benadrukt dat elke actor in de voedselvoorzieningsketen een bijdrage moet leveren en geeft aan dat de voorgestelde streefdoelen voor de vermindering van voedselverspilling momenteel geen betrekking hebben op de primaire productie. Met betrekking tot de aanbevelingen 5 en 6 wijst DG AGRI op het belang van participatie van belanghebbenden bij de ontwikkeling van het EU-beleid inzake voedselvoorziening en landbouw, en verklaart het dat de Europese Commissie een strategische dialoog zal starten over de toekomst van de landbouw in de EU. Met betrekking tot de aanbeveling over oneerlijke handelspraktijken deelt DG AGRI mee dat dergelijke praktijken nauwlettend door de handhavingsautoriteiten van de lidstaten worden gemonitord en dat de ondersteuning van landbouwers in hun onderhandelingspositie ten opzichte van andere actoren in de voedselvoorzieningsketen de reden is geweest om landbouwers uitzonderingen op de mededingingsregels toe te staan, duurzaamheidsovereenkomsten uit te werken en andere maatregelen ter ondersteuning van producentenorganisaties te nemen. Samengevat zijn de aanbevelingen van de burgers in overeenstemming met zowel de huidige als de toekomstige plannen van de Europese Commissie.

Het Franse ministerie van Landbouw en Voedselsoevereiniteit bedankt de burgers voor hun werk en hun aanbevelingen ter ondersteuning van het beleid op nationaal niveau, met name met betrekking tot de territoriale dimensie. Via “territoriale voedselprojecten” die in Frankrijk zijn opgestart, wordt steun verleend aan het op weg helpen van landbouwers, korte toeleveringsketens en de levering van duurzaam voedsel van hoge kwaliteit in kantines. Tot op heden zijn 430 van dergelijke projecten via collectieve actie uitgewerkt, waarbij preventie van voedselverspilling een van de mogelijke dimensies is. Daarnaast zijn er netwerken die volledig gericht zijn op het voorkomen van voedselverspilling in Frankrijk (Régional). Wat financiële stimulansen voor voedselschenken betreft, staan de fiscale regels in Frankrijk een belastingaftrek tot 60 % van de nettoboekwaarde van het geschonken voedsel toe. Bovendien zijn bepaalde belanghebbenden wettelijk verplicht om partnerschapsovereenkomsten met voedselbanken te sluiten voor de schenking van voedseloverschotten, evenals om een beheersplan op te stellen om de kwaliteit van geschonken voedsel te waarborgen. Het Franse ministerie benadrukt het belang van bewustmaking over de consumptie van gezonde seizoensproducten en verklaart dat voorlichting over voedsel en smaak in het onderwijsprogramma van scholen is opgenomen en dat informatie over de seizoensgebondenheid van groenten en fruit in de toekomst mogelijk verplicht zal worden in winkels met een oppervlakte van meer dan 400 m².

Copa Cogeca bedankt de burgers voor de uitgebreide aanbevelingen en merkt op dat zij onderkennen dat landbouwers geen belang hebben bij de verspilling van geproduceerd voedsel en dat er sprake is van ongelijke machtsverhoudingen op de markt. Wat aanbeveling 1 betreft, is Copa Cogeca ingenomen met de voorstellen die zijn gedaan om producenten een sterkere positie te geven en de machtsongelijkheid in de voedselwaardeketen te verminderen door middel van monitoring en betere handhaving van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken. Copa Cogeca uit zijn bezorgdheid over de aanbeveling om gebruik te maken van de dichtstbijzijnde producent, aangezien dit in strijd zou kunnen zijn met de mededingingsregels en mogelijk niet de gewenste resultaten zal opleveren. Copa Cogeca is ingenomen met de inspanningen om de rechtstreekse verkoop van “lelijke” groenten en fruit te bevorderen en benadrukt het belang van marketingnormen, die de “gemeenschappelijke taal” van de markt uitmaken, waarbij hoge kwaliteit wordt gewaarborgd en marktverstoringen worden vermeden, en verduidelijkt dat deze niet van toepassing zijn op rechtstreekse verkoop. Copa Cogeca geeft voorbeelden van initiatieven waarbij landbouwers en landbouwcoöperaties betrokken zijn, zoals een Hongaars proefprogramma waarbij de Hongaarse vereniging van voedselbanken en de groothandelsmarkt van Boedapest met elkaar proberen om afzetmogelijkheden voor “lelijke” groenten

en fruit te vinden. Een soortgelijk project bestaat in Nederland, waarbij “lelijke” groenten en fruit worden omgezet in verwerkte voedingsmiddelen. Wat aanbeveling 2 betreft, ondersteunt Copa Cogeca de promotie van lokale producten, aangezien dit landbouwers dichterbij de consument brengt en kan helpen om de waarde van voedsel beter in te zien (soortgelijke projecten bestaan in Italië, Oostenrijk, Finland enz.). Wat aanbeveling 7 betreft, benadrukt Copa Cogeca de noodzaak om te definiëren wat seizoensgebonden en lokaal voedsel is.

De **FEBA** bedankt de burgers voor hun aanbevelingen en aandacht voor voedselschenken, met name tegen de achtergrond van afnemende schenkingen van voedseloverschotten, terwijl de vraag naar voedsel van liefdadigheidsinstellingen toeneemt omdat steeds meer mensen in nood verkeren, en de operationele kosten van voedselbanken stijgen (door inflatie en hogere energiekosten in verband met de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne). Veel van de onderwerpen die in de aanbevelingen van de burgers zijn genoemd, worden door de voedselbanken aangepakt, met name de behoefte aan financiële steun en digitale instrumenten, evenals het verzamelen en delen van gegevens. De aanbevelingen van de burgers zijn gedeeld en besproken met het netwerk, er zijn intercollegiale uitwisselingen georganiseerd om kennis over nationaal beleid te delen, en er zijn ook bezoeken geregeld om kennisuitwisseling met voedselbanken van buiten de EU (bv. Moldavië) te vergemakkelijken. Verder heeft de FEBA in Dublin een bijeenkomst met haar leden georganiseerd over het gebruik van digitale instrumenten. De FEBA verzekert de burgers dat er inspanningen worden geleverd om voedselschenken makkelijker te maken en dat die inspanningen zullen worden voortgezet, en noemt in dit verband de besprekingen die tijdens haar jaarlijkse conventie hebben plaatsgevonden en de lopende beoordeling door het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling van de uitdagingen en kansen in verband met voedselschenken.

Na deze eerste reactie van de panelleden op de aanbevelingen van de burgers stelt de moderator de (on- en offline) deelnemers aan de vergadering in de gelegenheid om vragen te stellen. Een burger vraagt of er ook in andere landen dan Frankrijk een stelsel van fiscale prikkels voor voedselschenken bestaat. **DG SANTE** antwoordt dat landen als Portugal, Italië en Spanje dergelijke maatregelen toepassen en dat de richtsnoeren inzake voedselschenking, die de Europese Commissie in 2017 heeft aangenomen, een gedeelte bevatten over fiscale stimulansen die destijds in de EU werden toegepast. De **FEBA** bevestigt dat de bovengenoemde landen fiscale prikkels ten gunste van voedselschenken toepassen en voegt daaraan toe dat ook aanpassingen van de btw om rekening te houden met de verminderde economische waarde van geschonken voedingsmiddelen belangrijk zijn, en een verdere fiscale maatregel vormen waarvan lidstaten gebruik kunnen maken. Naast fiscale prikkels hebben sommige landen, zoals Italië, de administratieve procedures voor de schenking van voedingsmiddelen door exploitanten van levensmiddelenbedrijven vereenvoudigd (ten opzichte van de vereiste procedures voor de vernietiging ervan of voor andere toepassingen van voedseloverschotten). **Het Franse ministerie** zet verder uiteen dat er naast fiscale prikkels ook steun is voor liefdadigheidsinstellingen die hun rechtstreeks toegang geeft tot gezonde en kwalitatieve producten (het initiatief “Betere voeding voor iedereen”, waarvoor in 2024 een bedrag van 100 miljoen EUR zal worden toegewezen).

De **International Food Waste Coalition** wijst het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling, maar ook met name DG AGRI, op het belang om bij de effecten van de kwaliteit en de lokaliteit van voedsel en van korte toeleveringsketens ook te kijken naar het mogelijke effect hiervan op voedselverspilling in de gehele voedselwaardeketen, gezien het gebrek aan kennis op dit gebied. **DG AGRI** antwoordt dat de Europese Commissie momenteel onderzoek op dit gebied verricht en dat er behoefte is aan een voortdurende uitwisseling van informatie tussen alle belanghebbenden over hoe lokale voedselsystemen kunnen helpen bij de aanpak van voedselverlies en -verspilling evenals bij de aanpak van uitdagingen op het gebied van voedselzekerheid, met inachtneming van de regels voor de

interne markt (d.w.z. “lokale” behoeften moeten zorgvuldig worden gedefinieerd en niet gelijk worden gesteld met “nationale” behoeften). DG AGRI benadrukt verder het belang van inzicht in de drijfveren van het consumentengedrag met betrekking tot voedselverspilling en de rol van andere factoren zoals onder meer de tijd die aan de planning en bereiding van maaltijden wordt besteed, de waardering voor het voedsel en de kennis erover.

Een burger vraagt of het mogelijk is om in het mededingingsrecht voorrang te geven aan lokale producenten. **DG AGRI** antwoordt dat de eengemaakte markt van de EU het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal waarborgt en de burgers veel voordelen biedt. De mededinging moet eerlijk en dus open en transparant zijn. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk om verplichtingen in het leven te roepen die de nationale productie zou bevoordelen ten opzichte van die van andere lidstaten of handelspartners. In dit verband benadrukt DG AGRI het belang van de aanbeveling inzake de monitoring en handhaving van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken en legt het verder uit dat de toepassing van de mededingingsregels op collectieve initiatieven ter bevordering van duurzaamheid in de voedselvoorzieningsketens is verduidelijkt. Lokale en korte toeleveringsketens kunnen worden bevorderd via de strategische GLB-plannen en de uitdaging is om deze zo op te schalen dat nationalistische benaderingen worden vermeden en tegelijkertijd wordt nagegaan hoe de regio's het beste kunnen worden bediend.

De moderator nodigt de burgers uit korte slotverklaringen af te leggen. De burgers verklaren ingenomen te zijn met de vooruitgang die met betrekking tot de voorgestelde aanbevelingen is geboekt, bijvoorbeeld door prioriteit te geven aan het verzamelen van gegevens, fiscale prikkels voor voedselschenken, aanmoediging van het delen van goede praktijken in de hele EU en vergroting van het bewustzijn over zowel het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling als de rol van de burgers bij het stimuleren van verandering. Ook wordt gewezen op de rol van sociale media bij het bevorderen van de preventie van voedselverspilling.

De burgers vragen of de invoering van een belasting op voedsel dat in de detailhandel wordt weggegooid, kan worden overwogen. **DG SANTE** antwoordt dat sommige gemeenten fiscale stimulansen hebben ingevoerd, bijvoorbeeld regelingen om de afvalverwerkingskosten te verlagen voor bedrijven die voedsel schenken. De burgers vragen of de Europese Commissie — gezien de mogelijke positieve invloed van korte toeleveringsketens op de preventie van voedselverspilling — eventuele wijzigingen in het mededingingsrecht overweegt om bepaalde detailhandelaren ertoe te verplichten om producten lokaal te kopen. **DG AGRI** antwoordt dat er weliswaar werkzaamheden gaande zijn rond de mededingingsregels die meer in het algemeen verband houden met de duurzaamheid van voedingsmiddelen, maar dat er behoefte bestaat aan duidelijker bewijs dat dergelijke maatregelen een positief effect zouden hebben op de preventie van voedselverspilling. DG AGRI verklaart dat de Europese Commissie verder zal bekijken hoe territoriale voedselsystemen kunnen worden ondersteund in het kader van het bredere debat over de transitie naar duurzame voedselsystemen. Om snel vooruitgang te boeken, benadrukken de burgers ten slotte dat er empirisch onderbouwde maatregelen nodig zijn, met de nadruk op laag hangend fruit en maatregelen waarmee de grootste winst kan worden behaald, en dat er een systemische aanpak in de hele voedselwaardeketen moet worden gevolgd.

6. Presentatie van de aanbevelingen van het Europees burgerpanel over voedselverspilling en uitwisseling met panelleden (themagroep 2: initiatieven van levensmiddelenbedrijven) ([pdf](#))

Vertegenwoordigers van het Europees burgerpanel die aan themagroep 2 (Initiatieven uit de voedselindustrie) hebben gewerkt, presenteren de [aanbevelingen 8 tot en met 15](#), waarna van gedachten wordt gewisseld met panelleden, onder wie vertegenwoordigers van de Europese Commissie

(DG SANTE), het Finse ministerie van Land- en Bosbouw, EuroCommerce en de International Food Waste Coalition.

Met betrekking tot aanbeveling 13 verklaart **DG SANTE** bemoedigd te zijn door de krachtige steun van burgers voor de vaststelling van kwantitatieve Europese streefdoelen voor vermindering van voedselverspilling door de lidstaten, waarbij de lidstaten zelf mogen bepalen hoe zij die streefwaarden halen. Deze aanpak is vervat in het wetgevingsvoorstel dat de Europese Commissie op 5 juli heeft aangenomen en waarover het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie momenteel onderhandelen. DG SANTE merkt op dat het voorstel verder gaat dan de vaststelling van richtsnoeren doordat het juridisch bindende streefdoelen bevat waarbij de lidstaten worden verplicht om de voedselverspilling bij de verwerking/productie met 10 % en per hoofd van de bevolking in de detailhandel- en consumptiefase samen met 30 % te verminderen. Deze reducties moeten uiterlijk in 2030 zijn bereikt ten opzichte van het referentiejaar 2020. DG SANTE legt verder uit dat de afvalwetgeving van de EU reeds voorziet in een hiërarchie voor de preventie van voedselverspilling, in overeenstemming met de aanbevelingen van de burgers, met name de prioritering van het gebruik van voedseloverschotten voor menselijke consumptie.

Wat aanbeveling 8 betreft, benadrukt DG SANTE dat er tegenwoordig veel netwerken en digitale instrumenten beschikbaar zijn die de herverdeling van voedseloverschotten tussen exploitanten van levensmiddelenbedrijven en voedselbanken/liefdadigheidsinstellingen en rechtstreeks richting consumenten vergemakkelijken. Het is niet haalbaar een dergelijke uitwisseling op EU-niveau te organiseren, met name voor voedingsmiddelen die de houdbaarheidsdatum naderen.

Onder verwijzing naar de aanbevelingen 11, 12 en 14 vond DG SANTE het bemoedigend dat de burgers het belang van een empirisch onderbouwde aanpak voor een doeltreffende preventie van voedselverspilling door alle actoren onderschrijven, hetgeen het belang van monitoring en waarborging van de transparantie van de gegevens en de bereikte resultaten benadrukt. De jaarlijkse verslaglegging over de voedselverspillingsniveaus door de lidstaten stelt de EU goed in staat haar vorderingen in de richting van mondiale en EU-streefdoelen te monitoren. Hoewel de lidstaten verplicht zijn om de niveaus van voedselverspilling in elk stadium van de voedselvoorzieningsketen volgens een gemeenschappelijke methode te rapporteren, kunnen nationale autoriteiten dergelijke methoden aanpassen aan hun nationale situatie en specifieke omstandigheden. Wat de betrokkenheid van exploitanten van levensmiddelenbedrijven bij het verzamelen van gegevens betreft, verplichten sommige lidstaten bedrijven om de voedselverspilling te monitoren en ondersteunen andere lidstaten bedrijven bij het uitvoeren van voedselverspillingsanalyses en het opzetten van preventiemechanismen. Op EU-niveau moedigt de Europese Commissie de inzet van exploitanten van levensmiddelenbedrijven bij de vermindering van voedselverspilling aan door middel van de Gedragscode voor verantwoorde bedrijfsvoering en marketingpraktijken in de voedingssector.

DG SANTE benadrukt dat de Europese Commissie via het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling de uitwisseling van empirisch onderbouwde beste praktijken wil bevorderen. Het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Europese Commissie heeft een evaluatiekader ontwikkeld waarmee alle actoren de doeltreffendheid van hun interventies kunnen beoordelen; daarnaast onderwerpt het Centrum de in de EU uitgevoerde initiatieven ter preventie van voedselverspilling aan periodieke evaluaties. Ook het Europees Milieuagentschap onderzoekt de nationale programma's van de lidstaten voor de preventie van voedselverspilling en evalueert deze regelmatig. DG SANTE herhaalt dat de onderzoeks- en innovatieprojecten die in het kader van het Horizon Europa-programma van de EU worden gefinancierd, gegevens en lessen opleveren die de preventie van voedselverspilling ten goede komen, bijvoorbeeld door een beter inzicht te bieden in de

wijze waarop sociale normen het gedrag en de productie van voedselafval beïnvloeden (project [Chorizo](#)) en het lopende [Sisters](#)-project, waarbij onderzoek wordt gedaan naar verpakkingsinnovatie ter preventie van voedselverspilling en het gebruik van “slimme” recipiënten voor de logistiek in de toeleveringsketen.

Het Finse ministerie van Land- en Bosbouw is erkentelijk voor het zeer constructieve en nuttige werk van het burgerpanel en verwijst meer in het bijzonder naar de aanbevelingen 10, 13 en 15. Finland meet de voedselverspilling al sinds 2008 en hotels en restaurants mogen er geen voedsel weggooien dat nog voor consumptie geschikt is. Een logo (aanbeveling 10) is een kwaliteitssymbool dat nuttig kan zijn voor het identificeren van bedrijven die goed met voedsel omgaan, en kan via voedselverpakkingen ook het bewustzijn onder consumenten vergroten. Met betrekking tot aanbeveling 13 verklaart het Finse ministerie dat er een goed overzicht van de hiërarchie van de afvalstroom zou moet zijn om zich op de prioriteiten te kunnen concentreren. In Finland bestaan op nationaal niveau beleidsmaatregelen en procedures om behoeftige mensen toegang tot voedsel te bieden, om bedrijven die voedsel willen schenken hierbij te ondersteunen, en om schenkers en begunstigden van voedselhulp samen te brengen. Met betrekking tot aanbeveling 15 benadrukt het Finse ministerie het belang van verpakkingen voor de bescherming van voedingsmiddelen en waarborging van de voedselveiligheid, wijst het op de noodzaak om voedselverpakkingen te verbeteren om voedselverspilling tegen te gaan, en merkt het op dat 0,5 % tot 2 % van de milieueffecten van voedingsmiddelen verband houdt met verpakkingen.

EuroCommerce bedankt voor de uitnodiging, vindt de exercitie inspirerend, en geeft feedback over de aanbevelingen 9, 12 en 15. EuroCommerce herinnert eraan dat de detail- en groothandelssector zich op het kruispunt tussen vraag en aanbod in een bevoorrechte positie bevindt, en daarom bijzonder betrokken is bij de preventie van voedselverspilling. Met betrekking tot aanbeveling 9 benadrukt EuroCommerce dat voedselverspilling voor een bedrijf economisch gezien niet zinvol is, aangezien verspilling geld kost, en de sector daarom aanzienlijk heeft geïnvesteerd in aanbodprognoses, onder andere met behulp van artificiële intelligentie (naast verkoopgegevens), om beter te begrijpen en voorspellen wat en wanneer zal worden gekocht. Bedrijven hebben behoefte aan flexibiliteit (in plaats van wettelijke kaders) om zo goed mogelijk op veranderingen in vraag en aanbod te kunnen reageren, wat van cruciaal belang is voor de preventie van voedselverspilling. In dit verband wijst EuroCommerce op het belang van een dialoog over de toeleveringsketen. Wat fiscale prikkels betreft, spreekt EuroCommerce zijn steun uit voor een nultarief voor de btw over voedselschenken, aangezien de bestaande btw als een belemmering wordt gezien. Wat een verplicht rapportagesysteem betreft, deelt EuroCommerce mee dat veel van haar leden al vrijwillig verslag over voedselverspilling uitbrengen om zowel klanten als investeerders te informeren en voor transparantie te zorgen. Er gelden al veel verplichte voorschriften voor exploitanten van levensmiddelenbedrijven, onder meer met betrekking tot niet-financiële rapportage. EuroCommerce merkt — in het licht van de klimaatverplichtingen — ook op dat er een toegenomen aandacht voor voedselverspilling is in verband met de impact ervan op de uitstoot van broeikasgassen. EuroCommerce wijst op de komende verordening betreffende verpakking en verpakkingsafval en op de belangrijke rol die verpakkingen spelen bij het waarborgen van de voedselveiligheid en het beschermen van het voedsel, waardoor voedselverspilling wordt voorkomen. EuroCommerce benadrukt dat verpakkingsmaten ook geschikt moeten zijn voor verschillende soorten consumenten (bv. eenpersoonshuishoudens versus grote gezinnen). Wat de innovatie van verpakkingen betreft, herinnert EuroCommerce aan het belang van een passend wetgevingskader om bedrijven in staat te stellen de nodige investeringen te doen en producten op de markt te brengen.

De **International Food Waste Coalition (IFWC)** bedankt de burgers voor hun inzet en werk, en benadrukt, onder verwijzing naar aanbevelingen voor de private sector, dat rapportage over de hoeveelheid verspild voedsel door alle actoren in de toeleveringsketen van cruciaal belang is, en dat de

private sector actief werkt aan standaardisering van de meetmethoden, ook op sectoraal niveau (bv. voor grootkeukens). Het door burgers voorgestelde logo kan ook worden gebruikt als beloning voor bedrijven die voedselverspilling meten en rapporteren en een actieplan voor de vermindering van voedselverspilling opstellen. De IFWC geeft een stand van zaken over de ontwikkeling van een ISO-norm voor het beheer van de vermindering van voedselverspilling en benadrukt hoe belangrijk het is om de toepassing van dergelijke normen — bijvoorbeeld door middel van opleiding en andere maatregelen — op sectorale basis te ondersteunen. De IFWC legt uit dat initiatieven ter preventie van voedselverspilling actie vereisen van meerdere actoren: zo kunnen bijvoorbeeld doggybags in restaurants worden ingevoerd, maar mogelijk worden deze niet gebruikt als de consument ze om culturele redenen afwijst. Om deze belemmering aan te pakken, zou de maatregel moeten worden ondersteund door middel van bewustmaking, nudging enz. De IFWC wijst op het belang van bewustmaking en bevordering van samenwerking tussen belanghebbenden bij de uitvoering van een kader voor de preventie van voedselverspilling, met steun aan de betrokken actoren, bijvoorbeeld via vrijwillige overeenkomsten, bewustmakingscampagnes, door de EU gefinancierde onderzoeksprojecten en netwerken zoals het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling.

Na deze eerste reactie van de panelleden op de aanbevelingen van de burgers stelt de moderator de (on- en offline) deelnemers aan de vergadering in de gelegenheid vragen te stellen en wijst daarbij tevens op de vragen en opmerkingen die in de chat naar voren zijn gebracht, met name met betrekking tot verpakkingen en consumentengewoonten.

Het Portugese ministerie van Landbouw merkt op dat het vanwege de vervoerslogistiek niet haalbaar is om op EU-niveau een platform voor initiatieven van levensmiddelenbedrijven op te zetten om bedrijven aan voedselbanken en consumenten te koppelen. Het Portugese ministerie vermeldt dat sommige lidstaten ten behoeve van de herverdeling van producten die dicht bij de uiterste consumptiedatum of de minimumhoudbaarheidsdatum liggen al een dergelijk platform op nationaal niveau hebben ingevoerd, en vraagt of deze efficiënt zijn. Volgens het ministerie is er geen uniforme methode voor het meten van voedselverspilling op EU-niveau, wat erop wijst dat er behoefte bestaat aan één enkele methode op Unieniveau. Voorts verklaart het Portugese ministerie dat de hoeveelheid verpakking weliswaar moet worden gereduceerd, maar dat verpakking ook van cruciaal belang is voor bescherming van de voedingsmiddelen, waarborging van de voedselveiligheid en voorlichting van de consument.

Wat betreft de koppeling van exploitanten van levensmiddelenbedrijven, voedselbanken en consumenten via digitale platforms, antwoordt **EuroCommerce** dat geen voorstander te zijn van een gecentraliseerde Europese database en dat de koppeling van bedrijven aan voedselbanken en consumenten beter op lokaal of regionaal niveau kan worden georganiseerd, waarbij ook de beperkingen in verband met de logistiek en de praktische organisatie van een dergelijke herverdeling worden benadrukt. EuroCommerce bevestigt dat er al dergelijke initiatieven op lokaal niveau bestaan en dat deze goed werken.

Wat de vermindering van de verpakking betreft, herhaalt **het Finse ministerie** dat overbodige verpakkingen moeten worden vermeden. Het is echter niet mogelijk om verpakking volledig te vermijden, aangezien deze soms noodzakelijk is om de voedselveiligheid te waarborgen.

De **International Food Waste Coalition** benadrukt dat het belangrijk is om bedrijven samen te brengen met betrekking tot prioritaire onderwerpen waarvoor gemeenschappelijke investeringen en onderzoek nodig zijn, bijvoorbeeld over de manier waarop voedselverspilling in een sector wordt gemeten. De

IFWC verklaart dat vrijwillige overeenkomsten belangrijk zijn en steun van de lidstaten op nationaal niveau vereisen.

DG SANTE wijst erop dat lidstaten die aanzienlijke vooruitgang hebben geboekt bij de vermindering van voedselverspilling, vrijwillige overeenkomsten met de private sector hebben gesloten, dat wil zeggen publiek-private partnerschappen waarin streefdoelen voor de vermindering van voedselverspilling zijn afgesproken. Het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling beoordeelt momenteel de tot nu toe gesloten vrijwillige overeenkomsten om daaruit lessen te trekken en die lessen te delen.

De moderator nodigt de burgers uit korte slotverklaringen af te leggen. De burgers benadrukken dat de EU-instellingen ervoor moeten zorgen dat alle lidstaten vooruitgang boeken door middel van een gemeenschappelijke of meer gestandaardiseerde aanpak, en dat het belangrijk is om plannen voor de korte, middellange en lange termijn vast te stellen en de behaalde successen onder de aandacht te brengen. Dit laatste moet weliswaar op alle burgers worden gericht, maar er moeten meer inspanningen worden geleverd om jongeren te bereiken, met name via socialemediakanalen, niet alleen om hen voor te lichten, maar ook om hen te motiveren en erbij te betrekken.

7. Presentatie van de aanbevelingen van het Europees burgerpanel over voedselverspilling en uitwisseling met panelleden (themagroep 3: gedragsverandering bij consumenten ondersteunen) ([pdf](#))

Vertegenwoordigers van het Europees burgerpanel die aan themagroep 3 hebben gewerkt, presenteren de [aanbevelingen 16 tot en met 23](#), waarna van gedachten wordt gewisseld met panelleden, onder wie vertegenwoordigers van de Europese Commissie (DG SANTE), het Nederlandse Voedingscentrum, Independent Retail Europe en Eufic.

DG SANTE bedankt de burgers voor hun concrete aanbevelingen en benadrukt dat voor beïnvloeding van het gedrag van consumenten een landspecifieke aanpak met interventies en acties op nationaal en lokaal niveau belangrijk is. DG SANTE benadrukt dat het van cruciaal belang is om rekening te houden met de voedingsgewoonten van consumenten, hun houding ten opzichte van voedsel en voedselverspilling, evenals hun kennis en vaardigheden op het gebied van voedselbeheer om hen te motiveren om actie te ondernemen en voedselverspilling te voorkomen. Een “top-down” -benadering op EU-niveau zou geen doeltreffende aanpak zijn van voedselverspilling door consumenten; de maatregelen op EU-niveau zijn er daarom eerder op gericht de uitwisseling van beste praktijken te vergemakkelijken, met name via het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling, alsmede om maatregelen van de lidstaten te stimuleren en te ondersteunen. Het wetgevingsvoorstel van de Europese Commissie waarin streefdoelen voor de vermindering van voedselverspilling worden gesteld, moet de lidstaten een impuls geven om ambitieuze maatregelen te nemen en te investeren in programma's voor gedragsverandering, alsmede de samenwerking versterken tussen actoren binnen de gehele voedselvoorzieningsketen en andere relevante spelers, zoals de academische wereld, ngo's en financiële instellingen. De International Day of Awareness of FLW, die elk jaar op 29 september wordt gehouden, biedt de gelegenheid om hierover te communiceren. In 2023 heeft de Europese Commissie ook het burgerpanel bij de verspreiding van communicatiemateriaal betrokken.

DG SANTE verklaart dat het bevorderen van een beter begrip en beter gebruik van datumaanduidingen (“te gebruiken tot” en “ten minste houdbaar tot”) ter voorkoming van voedselverspilling een van de doelstellingen is van het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling, waar leden hun kennis, ervaring en beste praktijken op dit gebied voortdurend delen via het platform, zijn specifieke subgroep en de online EU-hub voor de preventie van voedselverlies en -verspilling. Naar aanleiding van de

voorgenomen herziening van de regels voor datumaanduiding (waarover het burgerpanel tijdens zijn eerste vergadering in december 2022 is geïnformeerd), heeft de Europese Commissie samen met de lidstaten onderzocht of dit initiatief parallel aan het wetgevingsvoorstel tot vaststelling van streefdoelen voor de vermindering van voedselverspilling zou kunnen worden voortgezet. Hoewel de lidstaten voorstander waren van een geharmoniseerde aanpak op het gebied van de datumaanduidingen, benadrukten de meeste lidstaten dat verder moest worden nagedacht over de meest geschikte formulering en over de noodzaak van meer consumentenonderzoek, waarbij sommige lidstaten aanvoerden dat er meer moest worden geïnvesteerd in betere voorlichting van de consument over de huidige wijzen van datumvermelding. De meeste lidstaten gaven er ook de voorkeur aan om deze kwestie niet afzonderlijk aan te pakken, maar als onderdeel van een bredere herziening van de etiketteringsvoorschriften voor voedingsmiddelen, waaraan nog wordt gewerkt.

Wat aanbeveling 16 betreft, licht DG SANTE toe dat het aanpakken van voedselverliezen op de agenda van het EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling staat, en er voortdurend informatie-uitwisseling plaatsvindt in het kader van de subgroep voor monitoring van voedselverlies en -verspilling. DG SANTE legt uit dat voedselverliezen op landbouwbedrijven niet via de kaderrichtlijn afvalstoffen worden aangepakt, aangezien dergelijk materiaal niet als afval wordt beschouwd, en dat er geen betrouwbare gegevens over de omvang van deze kwestie zijn. De Europese Commissie blijft onderzoek doen naar voedselverliezen en manieren waarop deze kunnen worden voorkomen, rekening houdend met de werkzaamheden die in het kader van relevante, door de EU gefinancierde onderzoeksprojecten worden uitgevoerd. Het [Folou](#)-project bijvoorbeeld is gericht op de totstandbrenging van een robuuste methode voor het kwantificeren van voedselverliezen bij de primaire productie, waarbij de nadruk ligt op verliezen die zich voordoen tussen het moment dat producten klaar zijn om geoogst te worden en de daadwerkelijke oogst.

Het Nederlandse Voedingscentrum bedankt de burgers voor het inspirerende werk en verwijst met name naar de aanbevelingen 17 en 20 die met consumentencampagnes verband houden. Het Voedingscentrum benadrukt dat bewustmaking van de consument en het bieden van een handelingsperspectief van cruciaal belang zijn om hen te motiveren voedselverspilling tegen te gaan. Nederland heeft de voedselverspilling van huishoudens sinds 2015 met 23 % verminderd en zet zijn inspanningen voort, met name via de nationale Verspillingsvrije Week. Bij de campagne van het Voedingscentrum en de stichting Samen Tegen Voedselverspilling die in 2023 voor de vijfde keer plaatsvond, was een breed scala aan belanghebbenden betrokken en lag de nadruk op het verband tussen preventie van voedselverspilling en klimaatactie. Het succes van het initiatief was te danken aan de actieve samenwerking tussen publieke en private belanghebbenden en de bundeling van middelen om het bereik te vergroten en de productie van educatieve en praktische meetinstrumenten voor gebruik thuis te vergroten. Het Voedingscentrum moedigt andere lidstaten aan soortgelijke campagnes te organiseren en raadt aan de acties in dezelfde week te houden om het onderwerp hoog op de agenda te plaatsen. Zeven dagen van actie zijn echter niet voldoende en in de hele voedselwaardeketen zijn voortdurende inspanningen nodig om het voor consumenten gemakkelijker te maken minder voedsel te verspillen.

Independent Retail Europe bedankt de burgers eveneens voor hun werk en benadrukt het belang van voorlichting om consumenten te helpen minder voedsel te verspillen en voedingsmiddelen beter te beheren. Consumentenvoorlichting is een taak van de lidstaten. Detailhandelaren kunnen samen met andere economische actoren de preventie van voedselverspilling onder de aandacht brengen, ondersteunen en vergemakkelijken via een breed scala aan instrumenten zoals publicaties en apps. Zij kunnen echter niet controleren wat consumenten weggooiden, en kunnen daarom niet verantwoordelijk worden gehouden voor de voedselverspilling op het niveau van de consument. Met betrekking tot

aanbeveling 23 inzake de promotie van producten die de houdbaarheidsdatum naderen, verklaart Independent Retail Europe dat dit al een wijdverbreide praktijk is, aangezien het niet verkopen van voedingsmiddelen een kostenpost voor detailhandelaren is. Detailhandelaren kunnen hun klanten op vele wijzen informeren (zoals stickers en andere promotie-instrumenten in de winkel) en zijn het best in staat om de meest doeltreffende manieren te vinden om dit te doen. Vervolgens is het belangrijk dat de verkochte producten door kopers ook worden geconsumeerd, anders wordt voedselverspilling van de detailhandel naar de huishoudens overgeheveld. Independent Retail Europe legt uit dat detailhandelaren actief betrokken zijn bij de preventie van voedselverspilling door afstemming van vraag en aanbod, prijspromoties, herverdeling van voedseloverschotten aan voedselbanken en via apps, evenals verdere verwerking van onverkocht voedsel (bv. door bereiding van soepen of sappen). Hoewel detailhandelaren actief betrokken zijn bij de consumentenvoorlichting over de preventie van voedselverspilling, is Independent Retail Europe het niet eens met het standpunt van het Nederlandse Voedingscentrum dat er rond feestdagen campagnes voor preventie van voedselverspilling zouden moeten worden georganiseerd.

De **European Food Information Council (Eufic)** gaat in op aanbeveling 16 over het redden van niet-geogoste voedingsmiddelen en het communiceren van deze mogelijkheden naar consumenten en landbouwers. Eufic geeft het voorbeeld van een voorlichtingscampagne in de stad Gent, waar de Voedselraad, in samenwerking met een lokale ngo, een digitale kaart heeft gemaakt die het publiek informeert over waar gratis fruit kan worden geplukt. Eufic verklaart dat in Frankrijk de organisatie Solaal actoren uit de landbouw, levensmiddelenindustrie en distributiesector samenbrengt om voedselschenken, met inbegrip van niet-geogoste voedingsmiddelen, aan te moedigen en, in samenwerking met het ministerie van Landbouw en Voedselsoevereiniteit, een nationale dag voor de schenking van landbouwproducten in het leven heeft geroepen. Met betrekking tot de aanbevelingen 18 en 21 geeft Eufic aan dat in sommige landen voedsel educatie op scholen is uitgevoerd, bijvoorbeeld in Hongarije, waar de nationale autoriteit ter bestrijding van voedselverspilling een lesprogramma heeft ontwikkeld en sinds 2017 meer dan 25 000 kinderen heeft bereikt en 1 800 leerkrachten heeft opgeleid en begeleid. In andere landen, zoals in Finland, is onderwijs over voedselverspilling opgenomen in het onderwijsprogramma van vakken waarin milieuduurzaamheid aan de orde komt, zoals bij wereldoriëntatie, aardrijkskunde en huishoudkunde, en de Finse voedselautoriteit heeft bijbehorend lesmateriaal ontwikkeld. De Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties heeft, in samenwerking met de International Food Waste Coalition, lesmateriaal over voedselverspilling ontwikkeld voor kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs, dat in tien talen op haar website beschikbaar is. Kinderen leren daarbij over de sociale, ecologische en economische gevolgen van voedselverspilling, de voordelen van vermindering van voedselverspilling, wat je tegen voedselverspilling kunt doen en hoe je familie en vrienden goede gewoonten kunt bijbrengen. Wat aanbeveling 19 over het delen van voedsel betreft, verwijst Eufic naar de uitdagingen op het gebied van voedselveiligheid wanneer dit via digitale platforms gebeurt. Eufic noemt, als voorbeeld van hoe hiermee kan worden omgegaan, de gemeenschapskoelkast in Helsinki, waar consumenten voedseloverschotten kunnen schenken en ophalen, en het personeel ervoor zorgt dat de voedselveiligheidsprocedures correct worden nageleefd (zo kunnen alleen ongeopende verpakte voedingsmiddelen worden geschonken). De activiteiten worden elk jaar door de gemeente Helsinki gekeurd om de risico's voor de voedselveiligheid tot een minimum te beperken en om opleidingen en instrumenten te bieden om anderen in staat te stellen dergelijke gemeenschapskoelkasten op te zetten.

Na deze eerste reactie van panelleden op de aanbevelingen van de burgers stelt de moderator de (on- en offline) deelnemers aan de vergadering in de gelegenheid om vragen te stellen, waarbij hij enkele ontvangen opmerkingen over de educatieve activiteiten aanhaalt.

Régal Normandie verklaart dat bewustmaking het gedrag van de consument maar tot op zekere hoogte kan veranderen, en uit onderzoeksresultaten blijkt dat praktische activiteiten zoals voordoen hoe men met restjes kan koken de grootste impact kunnen hebben.

Het Sloveense ministerie van Landbouw, Bosbouw en Voedselvoorziening moedigt jongeren aan om deel te nemen aan evenementen zoals de besprekingen met het burgerpanel van vandaag. De xxx van Slovenië verwijst verder naar schoolregelingen voor groenten, fruit en zuivelproducten, en stelt voor om ook geschonken voedingsmiddelen aan de regeling toe te voegen. Het Sloveense ministerie wijst erop dat detailhandelaren overtollig voedsel schenken, maar dat dit slechts op beperkte schaal plaatsvindt als gevolg van het vrijwillige karakter van dergelijke acties en vindt dat er meer moet worden gedaan om dergelijke initiatieven te ondersteunen. Het Sloveense ministerie verklaart voorts dat landbouwers instrumenten en andere alternatieven nodig hebben als steun bij de aanpak van voedseloverschotten (bv. verdere verwerking om voedselverlies en -verspilling te voorkomen) en dat dergelijke initiatieven moeten worden opgenomen in nationale strategische plannen. Tot slot wijst de xxx van Slovenië op het belang van opleiding van alle actoren om de gestelde streefdoelen te halen.

In antwoord op online opmerkingen van burgers deelt **het Nederlandse Voedingscentrum** mee dat de organisatoren van de Verspillingsvrije Week bijvoorbeeld proberen om gratis publiciteit via talkshows op televisie te krijgen en zo een breed publiek te bereiken. **Independent Retail Europe** verklaart dat het gebruik van sociale media van het allergrootste belang is om een jonger publiek te bereiken en wijst erop dat voedselverspilling soms het gevolg is van organisatorische problemen in huishoudens en gebrek aan kennis of vaardigheden met betrekking tot het beheer, de verwerking en de opslag van voedsel, met name wanneer het niet bijtijds kan worden gebruikt.

De moderator nodigt de burgers uit korte slotverklaringen af te leggen. De burgers benadrukken dat het belangrijk is dat relevante boodschappen de verschillende doelgroepen via passende kanalen en instrumenten bereiken, en dat het effect van dergelijke communicatie wordt beoordeeld. Preventie van voedselverspilling moet worden opgenomen in het onderwijsprogramma van scholen, en digitalisering en artificiële intelligentie moeten optimaal worden benut. De lidstaten moeten meer met elkaar overleggen en alle relevante platforms gebruiken om informatie op grote schaal te verspreiden. Tot slot vertrouwen de burgers erop dat er, gezien het grote aantal mensen dat wil helpen, een echte verandering kan worden teweeggebracht.

8. Afronding/afsluiting

Namens het **directoraat-generaal Communicatie** bedankt Gaëtane Ricard-Nihoul, adjunct-hoofd van de eenheid Burgerdialogen, de burgers en deelnemers voor hun bijdragen en moedigt hen aan contact te houden via de communicatiekanalen van de Europese Commissie, met name de EU-hub voor de preventie van voedselverlies en -verspilling. Op die manier kunnen de burgers op de hoogte blijven van de vooruitgang met betrekking tot het wetgevingsvoorstel van de Europese Commissie tot vaststelling van streefdoelen voor de vermindering van voedselverspilling en andere lopende werkzaamheden op EU-niveau en de uitvoering van nationale actieplannen door de lidstaten.

Zij legt uit dat de Europese Commissie een nieuwe fase van burgerparticipatie ingaat en dat er in de toekomst meer Europese burgerpanels over verschillende onderwerpen zullen worden georganiseerd. Zij legt uit dat de Commissie een netwerk wil oprichten van oud-leden van de burgerpanels die informatie over burgerparticipatie-activiteiten zullen ontvangen en kunnen optreden als ambassadeur. Alle burgers die aan de panels hebben deelgenomen, zullen een bericht ontvangen met uitleg over hoe zij lid van dit netwerk kunnen worden.

De voorzitter sluit de vergadering af door alle deelnemers te bedanken en erop te wijzen dat de discussies opnieuw hebben aangetoond hoezeer preventie van voedselverspilling actie van alle leden van de samenleving vereist, zowel op lokaal, nationaal als internationaal niveau. De gedeelde voorbeelden laten zien hoe toezeggingen kunnen worden omgezet in actie en hoe via de vele bestaande netwerken en mogelijkheden kan worden samengewerkt aan een kwestie die van fundamenteel belang is voor de mens, de samenleving en de planeet als geheel. Hoewel er niet over alle besproken punten volledige overeenstemming bestond, is men vastberaden om in actie te komen en zijn er verschillende oplossingen mogelijk voor de vastgestelde problemen. De voorzitter vertrouwt erop dat het wetgevingsvoorstel van de Europese Commissie, gezien de inzet en steun van de burgers, snel en in een ambitieuze vorm door het Parlement en de Raad kan worden aangenomen. Tot slot herhaalt de voorzitter dat de dialoog met de burgers voor DG SANTE een zeer verrijkende ervaring is geweest en bedankt hij de burgers voor hun harde werk en de leden van het platform voor de inbreng en feedback die zij vandaag hebben geleverd.